

Magdalena Wiśniewska-Drewniak

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

e-mail: magwis@umk.pl

Klub Historyczny LGBTQIA Fem – raport z badania terenowego¹

Niniejszy dokument stanowi raport z badania terenowego w Klubie Historycznym LGBTQIA Fem prowadzonym przez Fundację Q w Warszawie. Wizyta w archiwum odbyła się w sierpniu 2018 r. Badanie to jest elementem projektu badawczego pt. „Archiwa społeczne w Polsce – wielokrotne studium przypadku”, którego celem jest przestudiowanie istniejących obecnie w Polsce archiwów społecznych – oddolnych inicjatyw archiwalnych – i w konsekwencji dostarczenie szczegółowego opisu funkcjonowania wybranych archiwów.

Pytania badawcze eksplorowane w niniejszym projekcie dotyczą następujących kwestii: dlaczego i w jaki sposób powstają archiwa społeczne? w jaki sposób funkcjonują: jak gromadzą, przechowują, opracowują i udostępniają swoje zasoby archiwalne? jaka jest charakterystyka i tematyka tych zasobów? z kim współpracują archiwa społeczne? jakie działania podejmują? jak są finansowane? kto angażuje się w prace archiwów społecznych? jakie są problemy i plany na przyszłość badanych archiwów?²

W celu odnalezienia odpowiedzi na te pytania postanowiłam zastosować strategię metodologiczną studium przypadku (*case study*). Informacje o badanych archiwach pozyskiwane są poprzez przeprowadzane w trakcie badań terenowych (wizyty w archiwum) wywiady i obserwacje oraz analizę danych zastanych (samych materiałów archiwalnych, ale także m.in. pomocy archiwalnych, statutów i regulacji, literatury naukowej, źródeł internetowych, dokumentów pozyskanych w ramach dostępu do informacji publicznej). Tak pozyskane dane zostają następnie przygotowane do analizy (transkrypcja wywiadu, przepisanie notatek etc.), zakodowane oraz przeanalizowane – dla każdego archiwum (przypadku) z osobna, aby następnie przeprowadzić analizę krzyżową wszystkich zbadanych archiwów i generalizację wyników.³

Efektem analizy danych na poziomie pojedynczego archiwum społecznego jest raport z przypadku stworzony w zestandaryzowanej, tabelarycznej formie.⁴ Niniejszy raport uzyskał

¹ Raport powstał w związku z realizacją grantu Narodowego Centrum Nauki pt. „Archiwa społeczne w Polsce – wielokrotne studium przypadku” (2015/19/N/HS3/02466).

² Więcej o projekcie: M. Wiśniewska-Drewniak, *Community archives in Poland – multiple case study: description of the research project*, <https://repozytorium.umk.pl/handle/item/3888>.

³ Szczegółowe informacje nt. stosowanej metodologii: M. Wiśniewska, *Badanie archiwów społecznych metodą wielokrotnego studium przypadku - metodologia*, *Archiwista Polski*, nr 1 (81)/2016, s. 39-53.

⁴ Raporty z poprzedzających studiów: M. Wiśniewska-Drewniak, *Miastograf – Cyfrowe Archiwum Łodzian – szkic raportu z badania pilotażowego*, <https://repozytorium.umk.pl/handle/item/3945>; M. Wiśniewska-Drewniak, *Bronowickie Archiwum Społeczne – raport z badania terenowego*, <https://repozytorium.umk.pl/bitstream/handle/item/4051>; M. Wiśniewska-Drewniak, *Południowo-Wschodni Instytut Naukowy w Przemyślu – raport z badania terenowego*, <https://repozytorium.umk.pl/handle/item/4431>; M. Wiśniewska-Drewniak, *Archiwum Stowarzyszenia „Opowiadacze Historii Dolnego Miasta w Gdańsku” – raport z badania terenowego*, <https://repozytorium.umk.pl/handle/item/4912>; M. Wiśniewska-Drewniak, *Obywatelskie*

aprobate informatorów (w ramach zapewnienia zgodności danych) w lipcu 2019 r.

Do raportu dodano cztery załączniki: odwzorowanie cyfrowe telegramu przechowywanego w archiwum; fotografię z jednej z wystaw organizowanych przez Fundację w przestrzeni miejskiej; fotografię wykonaną przez autorkę raportu w trakcie wizyty w archiwum, przedstawiającą archiwistę Klubu Historycznego, Kamila Prykowskiego, który pokazuje przykładowe materiały posiadane przez Klub; bibliografię.

Archiwum Podkowy Leśnej – raport z badania terenowego, <https://repozytorium.umk.pl/handle/item/5102>; M. Wiśniewska-Drewniak, *Fundacja General Elżbiety Zawackiej. Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek – raport z badania terenowego*, <https://repozytorium.umk.pl/handle/item/5113>; M. Wiśniewska-Drewniak, *Archiwum Fundacji Archeologia Fotografii – raport z badania terenowego*, <https://repozytorium.umk.pl/handle/item/5128>.

1	Wprowadzenie	
1A	Nazwa archiwum	
Archiwum Klubu Historycznego LGBTQIA+ Fem		
1B	Skrócony opis projektu	
<p>Klub Historyczny LGBTQIA+ Fem działa przy Fundacji Q w Warszawie, zajmując się dokumentowaniem historii społeczności osób nieheteronormatywnych w Polsce oraz historią feminizmu. Na archiwum składają się materiały z XX i XXI w. – m.in. ulotki, broszury, ziny, czasopisma, książki, fotografie, dokumentacja aktowa.</p>		
1C	Informatorzy	
<p>Agnieszka Wiciak – z wykształcenia historyczka i psycholożka, koordynatorka działań historycznych podejmowanych przez Fundację i jedna z dwóch jej fundatorek</p> <p>Kamil Prykowski – z wykształcenia archiwista i zarządca dokumentacją, w Fundacji Q odpowiada za promocję i PR oraz kwestie związane z archiwum</p>		
1D	Sposoby pozyskiwania informacji	
data i miejsce wywiadu		4.08.2018 r.
data i miejsce obserwacji		4.08.2018 r.
data i miejsce zapoznania się z dokumentami zastanymi		4.08.2018 r., po kontakcie mailowym z A. Wiciak w grudniu 2018 oraz w okresie VII 2018 – III 2019 (źródła internetowe)
Bibliografia: patrz – załącznik nr 4		
1E	Uwagi	

2	Profil projektu	
2A	Nazwa jednostki/osoby prowadzącej archiwum	
Fundacja Q		
2B	Tematyka zasobu archiwalnego	
<p>Archiwum kolekcjonuje materiały o charakterze archiwalnym i bibliotecznym dotyczące osób nieheteronormatywnych (z przewagą osób homoseksualnych, zwłaszcza gejów) oraz ruchu LGBT w Polsce.</p>		
2C	Lokalizacja i teren działania	

Fundacja zlokalizowana jest w Warszawie.

Działania fundacji „w terenie” (np. spotkania, gry) odbywają się w Warszawie, ale odbiorcy działalności internetowej (bardzo istotnej w hierarchii zadań fundacji) pochodzą z całego kraju, a w dużej mierze również z zagranicy (patrz: sekcja 7 – Działania podejmowane przez archiwum).

2D Data powstania

2017

3 Początki

Część osób na stałe współpracujących obecnie z Fundacją Q w poprzednich latach działało w Stowarzyszeniu Lambda Warszawa, również w ramach projektów historycznych i archiwistycznych (w tym: nagrywanie wywiadów historii mówionej). Z różnych względów osoby te zdecydowały się na oddzielenie od stowarzyszenia i w lutym 2017 r. założyły Klub Historyczny LGBTQIA Fem, który dał początek założonej w sierpniu tego samego roku Fundacji Q.

4 Cele istnienia

Statut Fundacji Q wymienia następujące cele jej istnienia oraz formy ich realizacji:

§4

Celem Fundacji jest działalność pomocowa, kulturalna i edukacyjna skierowana do społeczeństwa, w szczególności:

- A. Prowadzenie działalności na rzecz poprawy jakości życia, ochrony i promocji zdrowia, w tym edukacji seksualnej.*
- B. Edukacja w zakresie różnorodności społecznej.*
- C. Poprawa dobrostanu psychicznego osób nieheteronormatywnych.*
- D. Edukacja w zakresie zdrowia psychicznego oraz promocja zdrowia osób nieheteronormatywnych.*
- E. Pomoc osobom doświadczającym sytuacji kryzysowych.*
- F. Zachowanie dziedzictwa kulturowego społeczności LGBTQ.*
- G. Tworzenie bezpiecznej przestrzeni do integracji środowiskowej, także osób starszych i niepełnosprawnych.*
- H. Przeciwdziałanie patologiom społecznym.*
- I. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.*
- J. Promocja i organizacja wolontariatu oraz działalność na rzecz społeczności lokalnych.*
- K. Działalność w zakresie poszanowania praw człowieka i obywatela.*
- L. Budowanie otwartego społeczeństwa, wolnego od skrajnych postaw ideologicznych.*

§5

Fundacja realizuje swoje cele poprzez:

- A. Prowadzenie poradnictwa psychologicznego, seksuologicznego, prawnego oraz psychoterapii.*
- B. Organizację szkoleń, warsztatów, konferencji, debat, spotkań edukacyjnych.*
- C. Prowadzenie działalności badawczej oraz wydawniczej.*
- D. Tworzenie materiałów audiowizualnych i gier edukacyjnych.*
- E. Realizację kampanii społecznych.*
- F. Prowadzenie interwencji kryzysowej oraz coachingu.*
- G. Prowadzenie działań w obszarze profilaktyki HIV/AIDS.*
- H. Prowadzenie grup rozwojowych i grup wsparcia.*

- I. Udzielanie wsparcia osobom nieheteronormatywnym doświadczającym wykluczenia ze względu na bezdomność, uzależnienia, niepełnosprawność lub inne czynniki wykluczające.
- J. Organizowanie i wspomaganie różnych form pomocy zmierzających do poprawy warunków życiowych osób w kryzysie, w tym m.in. tworzenie i prowadzenie placówek realizujących cele Fundacji, takich jak prowadzenie punktów konsultacyjnoterapeutycznych, domów seniora, rotacyjnych mieszkań adaptacyjnych (np. w formie hosteli), innych punktów doraźno-konsultacyjnych
- K. Prowadzenie Telefonu Zaufania.
- L. Prowadzenie archiwum oraz archiwum historii mówionej.
- M. Upowszechnianie wiedzy o historii społeczności nieheteronormatywnej i feminizmu w Polsce i na świecie.
- N. Organizowanie akcji promujących rozwój kultury (wystaw, festiwali sztuki filmowej i teatralnej i innych imprez kulturalnych), happeningów, spotkań dyskusyjnych i innych form artystycznego wyrazu.
- O. Prowadzenie biblioteki.
- P. Organizowanie wydarzeń integracyjnych dla społeczności nieheteronormatywnej w Polsce.
- R. Współpraca z podmiotami publicznymi i prywatnymi w zakresie realizacji celów Fundacji.
- S. Współpraca z organizacjami krajowymi i zagranicznymi, zgodna z celami statutowymi.⁵

Twórcy archiwum podkreślają szczególną istotność działań o charakterze historycznym i archiwistycznym oraz edukacyjnym, które wiodą prym wśród wszystkich typów aktywności podejmowanych przez fundację. Cele o charakterze typowo archiwistycznym zostały wskazane w statucie fundacji w §4 lit. F oraz §5 lit. L.

Celem działalności dokumentacyjnej prowadzonej przez Fundację Q jest zabezpieczenie materialnych śladów (dokumentacji i wydawnictw) związanych z historią osób nieheteronormatywnych w Polsce, jak również zmaterializowanie wspomnień osób związanych z ruchem LGBT poprzez nagrywanie relacji historii mówionej.

Działania te mają charakter ratowniczy, związany z przekonaniem twórców archiwum, że zarówno materialne, jak i niematerialne ślady tej przeszłości są zagrożone, ponieważ nie jest ona przedmiotem zainteresowania podmiotów publicznych. Upływ czasu powoduje degradację i rozproszenie materialnych śladów przeszłości oraz odchodzenie kolejnych świadków historii. Jednocześnie twórcy archiwum mają poczucie, że historia LGBT w Polsce jest pomijana w oficjalnej historiografii i zaniedbanie jej dokumentowania spowoduje, że przyszłe pokolenia historyków, którzy będą chcieli badać ten temat, napotkają ogromne braki w źródłach. Ważnym celem archiwum jest właśnie dotarcie do „historii oficjalnej”, „mainstreamowej”, a nie tylko działania w wąskim środowisku osób LGBT. Jednocześnie twórcy archiwum mają poczucie, że w tym momencie oficjalna historiografia w Polsce nie zajmuje się historią nieheteronormatywną, dlatego ich działania dokumentacyjne skierowane są w dużej mierze do przyszłych pokoleń badaczy przeszłości.

Na blogu Patryka Chilewicza, we wpisie zatytułowanym „Zbieramy na muzeum, którego państwo nie chce stworzyć”, twórcy archiwum wypowiadają się następująco:

W Polsce oficjalnie istnieje jeden rodzaj historii: biały, niezłomny, katolicki mężczyzna hetero rzuca się w wir wojny i oddaje życie za Rzeczpospolitą. Wiemy to, każdy w szkole przeszedł taką propagandę. Oczywiście jest to tylko część rzeczywistości lat minionych.

Historia osób nieheteroseksualnych jest właściwie przemilczana, w czym wszyscy dotychczasowi władarze byli z małymi wyjątkami zgodni. LGBTQ nie było, nie ma, niełożymy na nich pieniędzy i nie poświęcamy czasu w Sejmie. (...)

⁵ Statut Fundacji Q z 9.08.2017 r., <http://www.fundacjaq.eu/?url=o-nas/statut.html> [dostęp: 10.03.2019].

Nie możemy pozwolić, by z powodu kolejnych zaniedbań polskich urzędników historia ruchu i kultura LGBTQ naszego kraju umarła. Nie pozwólmy, by pamięć o działaczach lat minionych znikła. Pamiętajcie, że kiedyś to możemy być my. My też znikniemy.⁶

Ważnym aspektem działalności archiwum jest budowanie tożsamości osób LGBT w Polsce, przede wszystkim przekazywanie młodym osobom nieheteronormatywnym, że nie są pierwsi, że historia LGBT w Polsce sięga dużo dalej wstecz, niż może im się wydawać, że nie są sami, a także, że kiedyś osoby nieheteronormatywne napotykały większe niż współcześnie trudności związane z budowaniem społeczności.

Fundacja zainteresowana jest również uwidacznianiem społeczności LGBT i przeciwdziałaniem jej marginalizacji, a jednocześnie promowaniem patrzenia na społeczność nieheteronormatywną nie tylko poprzez pryzmat seksualności.

5 Siedziba

Obecnie archiwum przechowywane jest w siedzibie zaprzyjaźnionej kancelarii prawnej w Warszawie. Poza tym Fundacja nie ma ogólnodostępnej siedziby, a swoje działania realizuje m.in. w przestrzeni miejskiej oraz w przestrzeni internetowej.

6 Charakterystyka zasobu archiwalnego

Zasób archiwum składa się z dwóch podstawowych części; są to:

- zarejestrowane na audio lub audio/wideo relacje historii mówionej (*born digital*) – rozmowy zwłaszcza z najstarszymi działaczami polskiego środowiska LGBT,
- pozostałe materiały (w formie tradycyjnej), m.in.:
 - dokumentacja stowarzyszeń Lambda (dokumentacja aktowa związana z działalnością stowarzyszeń),
 - listy czytelników wysyłane do czasopism o tematyce LGBT „Filo” i „Inaczej” oraz artykuły wysyłane do magazynu „Inaczej”,
 - druki ulotne: ulotki, broszury, plakaty, naklejki,
 - czasopisma i ziny (przede wszystkim o tematyce LGBT),
 - wycinki prasowe.

Wśród zbioru czasopism wymienić można następujące tytuły: „Gejzer” (lata 2000.), „Gay Forum” (lata 90.), „Queer Magazine” (lata 2000.), „Ilga Bulletin” (lata 90.), „Inaczej” (lata 90. i 2000.), „Filo” (lata 90.), „Facet” (lata 90.), „Gay Archivist”/”Lesbian and Gay Archivist” (lata 80. i 90.), „Nasza Biało-Czerwona. Gazeta Stowarzyszenia Polskich Gejów i Lesbijek w Kanadzie” (lata 90.), „Replika” (lata 2010.)

Wśród tematyki materiałów gromadzonych przez archiwum przeważa tematyka gejowska, w dużo mniejszej mierze materiały dotyczące lesbijek i osób transseksualnych, brak materiałów nt. osób biseksualnych i aseksualnych – ze względu na świeżość tematyki oraz brak tego typu materiałów w obiegu.

⁶ P. Chilewicz, *Zbieramy na muzeum, którego państwo nie chce stworzyć*, <https://patrykchilewicz.com/zbieramy-na-muzeum-ktorego-panstwo-nie-chce-stworzyc/?fbclid=IwAR15UDmtq47nWT4KdCXk9gEp143Byp8i-6RVhjrYCIHQdU3omJ199-mmIrr4> [dostęp 3.06.2019].

Zasób archiwum składa się głównie z materiałów powstałych od lat 80., z dużą przewagą lat 90. związaną z ówczesnym aktywnym rozwojem i działaniami społeczności LGBT. Pojedyncze materiały pochodzą z wcześniejszych okresów; najstarszy obiekt to czasopismo z 1916 r.

Językiem zdecydowanej większości materiałów jest język polski, pojedyncze obiekty są w języku niemieckim, francuskim i angielskim.

6A Zasób tradycyjny/cyfrowy

Archiwum posiada zasób tradycyjny (dokumentacja aktowa, fotografie, druki ulotne, wydawnictwa) oraz zasób cyfrowy *born digital* (historia mówiona); archiwum wykonuje również cyfrowe kopie posiadanych w oryginale materiałów tradycyjnych.

6B Wielkość zasobu

W skład zasobu archiwalnego *born digital* wchodzi 15 wywiadów historii mówionej.

Materiały tradycyjne przechowywane są w 10 kartonowych pudłach – ze względu na stan opracowania i różnorodność materiałów trudno ocenić sumarycznie wielkość zasobu.

Do materiałów tradycyjnych zaliczyć można również ok. 100 plakatów i ponad 300 numerów czasopism i zinów.

6C Formaty zapisu i charakter fizyczny zasobu

Materiały oryginalne

dokumentacja aktowa	x
fotografie tradycyjne	x
fotografie cyfrowe	x
wideo analogowe	x
wideo cyfrowe	x
nagrania dźwiękowe analogowe	
nagrania dźwiękowe cyfrowe	x
dokumentacja elektroniczna (inna niż foto, audio lub wideo)	
druki ulotne	x
materiały kartograficzne	
książki i czasopisma	x
muzealia	x

Kopie cyfrowe

dokumentacja aktowa	
fotografie tradycyjne	x
video analogowe	
nagrania dźwiękowe analogowe	
druki ulotne	x
inne	

7	Działania podejmowane przez archiwum
7A	Wystawy
<p>Klub Historyczny tworzy wystawy wirtualne za pomocą serwisu Google Arts & Culture. Do tej pory w serwisie twórcy archiwum zamieścili następujące wystawy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Plakaty polskich organizacji LGBTQIA” („Posters of Polish LGBTQIA organizations”) – językiem narracji wystawy jest język angielski; wystawa przedstawia plakaty z lat 2000. i 2010. tworzone i przechowywane przez różne organizacje LGBTQIA, w tym przez Fundację Q; • „Po Akcji »Hiacynt« – FILO” („After »Hyacinth« – FILO”) – językiem narracji wystawy jest język angielski; wystawa przedstawia materiały związane z powstaniem pisma „Filo” (fragmenty czasopisma, w tym ziny, fragmenty wywiadu z twórcą pisma Ryszardem Kisielem, korespondencja; patrz: załącznik nr 1). <p>W listopadzie 2018 r. twórcy archiwum zorganizowali wystawę archiwalną o charakterze instalacji ulicznej, która została umieszczona w centrum Warszawy, na ulicy Złotej (patrz: załącznik nr 2). Wystawa została zatytułowana „100-lecie...” i składała się z kopii materiałów zgromadzonych w archiwum. Celem wystawy było pokazanie „niewidoczności” stu ostatnich lat historii LGBT+ w kontekście hucznych oficjalnych obchodów stulecia niepodległości. W ciągu trzech godzin wystawa została zniszczona.</p>	
7B	Konferencje, spotkania, warsztaty, lekcje, wykłady...
-	
7C	Gry, konkursy, turystyka archiwalna...
<p>W czerwcu 2018 r., w okresie po paradzie równości, Klub zorganizował grę miejską pt. „Niech hiacynt pozostanie na zawsze tylko kwiatem”. Scenariusz do gry powstał we współpracy z firmą organizującą eventy „Warsztatownia I mniej więcej”. Gra toczyła się w centrum Warszawy, na ulicy Marszałkowskiej. Na stacjach gry rozmieszczone zostały elementy wystawy dotyczącej akcji „Hiacynt”.</p> <p>W grudniu 2018 r. Klub opublikował na stronie internetowej Fundacji Q quiz pt. „Jak dobrze znasz historię ruchu LGBT+ w Polsce i na świecie?”, zachęcając sympatyków Klubu do sprawdzenia swojej wiedzy i publikacji wyniku quizu na Facebooku.</p>	

W kwietniu 2019 r. działaczka Klubu Historycznego opowiadała o działalności archiwum na spotkaniu z członkami Pracowni Badań na Historię i Tożsamościami LGBT+ na Uniwersytecie Warszawskim.

7D Działalność wydawnicza

-

7E Inne

Bardzo ważnym elementem działalności Klubu jest publikowanie postów, w tym kopii materiałów z archiwum Fundacji, na kanałach społecznościowych, tj. Facebooku i Instagramie, a także krótkich filmów w serwisie YouTube. Działania te spotykają się z zainteresowaniem nie tylko w kraju, ale również zagranicą.

8 Struktura i współpraca

8A Typ podmiotu

fundacja

8B Sposób zarządzania

Klub Historyczny LGBTQIA Fem jest częścią Fundacji Q, która poza działaniami dokumentacyjnymi zajmuje się również m.in. poradnictwem psychologicznym.

Fundacja jest niewielką organizacją, w której działania regularnie angażuje się kilka osób. Na jej czele stoi dwuosobowy Zarząd.

8C Instytucje współpracujące

Klub współpracuje przede wszystkim z Ośrodkiem KARTA (szkolenia, numer w ramach Otwartego Systemu Archiwizacji), utrzymuje również kontakt z podobnymi instytucjami dziedzictwa LGBT+ zagranicą. W Polsce Klub ma problemy ze znalezieniem tego typu partnerów do współpracy, ponieważ brakuje organizacji LGBT zajmujących się historią ruchu.

9 Finansowanie

Obecnie działalność archiwum nie ma stałego finansowania.

Fundacja złożyła w 2016 r. wniosek o dofinansowanie działalności w ramach konkursu „Wspieranie działań archiwalnych w zakresie niepaństwowego zasobu archiwalnego 2016 – priorytet digitalizacja” organizowanego przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, jednak nie uzyskała finansowania.

Od marca 2019 r. Klub Historyczny organizuje zbiórkę publiczną na portalu Pomagam.pl, celem uzyskania środków na digitalizację całości zasobów posiadanych przez archiwum Fundacji oraz umieszczenie ich on-line.

10	Osoby zaangażowane w tworzenie archiwum	
10A	Liczba osób zaangażowanych	
Na stałe z fundacją współpracuje pięć osób. Ponadto, w przypadku realizowania konkretnych, większych przedsięwzięć fundacja korzysta z pomocy wolontariuszy (do pięciu osób).		
10B	Pełnione funkcje	
Wśród osób na stałe współpracujących z fundacją wyróżniono następujące funkcje: <ul style="list-style-type: none"> – koordynatorka działu historycznego, – promocja i PR + koordynator działu społeczność/eventy, – koordynatorka działu poradnictwa. 		
10C	Typ współpracy z archiwum	
	wolontariat	x
	umowa o pracę	
	umowa cywilno-prawna	
	praktyki	
	staż	
	inne	

11	Gromadzenie zasobu archiwalnego	
11B	Sposoby gromadzenia/docierania do darczyńców	
<p>Klub gromadzi materiały poprzez dwie podstawowe strategie: wywoływanie źródeł, tzn. nagrywanie wywiadów historii mówionej (w szczególności z działaczami środowisk LGBT+) oraz gromadzenie istniejących już dokumentów (przede wszystkim oryginałów, w mniejszym stopniu kserokopii; patrz: sekcja 6 – Specyfika zasobu archiwalnego). W dotychczasowych działaniach archiwum związanych z gromadzeniem materiałów zdarzały się sytuacje, kiedy nagrywaniu historii mówionej towarzyszyło również przekazanie do archiwum dokumentów.</p> <p>Archiwum dociera do darczyńców w szczególności poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • osobiste kontakty z osobami związanymi ze środowiskami LGBT+, • metoda „kuli śnieżnej” stosowana w przypadku wywiadów historii mówionej – pozyskiwanie kolejnych kontaktów od osób udzielających wywiadów, 		

<ul style="list-style-type: none"> • samodzielne zgłaszanie się darczyńców w związku z obecnością archiwum w przestrzeni publicznej (zwł. w mediach społecznościowych) lub w odpowiedzi na publikowane w Internecie prośby archiwum o przekazywanie materiałów. <p>Przekazywanie materiałów odbywa się nie tylko poprzez kontakty twarzą w twarz; niekiedy archiwum otrzymuje materiały od darczyńców za pośrednictwem poczty. Zdarzały się również sytuacje anonimowych darów, kiedy darczyńca nie zamieścił swoich danych na przesyłce.</p> <p>Do archiwum Klubu przekazywane są nie tylko pojedyncze dokumenty od osób prywatnych, ale również niewielkie archiwa, które kiedyś były gromadzone z chęcią dokumentowania historii LGBT+ lub konkretnej grupy, stowarzyszenia, wydarzenia, wydawnictwa.</p>	
11C	Rejestracja wpływów
brak	
11D	Selekcja materiałów
<p>Materiały nie są selekcionowane – od wpływów wymagana jest wyłącznie zgodność z tematyką archiwum (nieheteronormatywność, feminizm).</p> <p>Jedna z twórczyń archiwum, A. Wiciak, jednoznacznie negatywnie interpretuje termin „selekcja archiwalna” łącząc jego znaczenie z zakłamywaniem przeszłości:</p> <p><i>Dzisiaj my wiedząc o tym, że on był gejem i mając jego zbiór, i wiedząc, co w tym zbiorze było, możemy się domyślać, jakimi drogami geje szukali treści dla siebie nie mając komputera, internetu i tych wszystkich ułatwiających życie rzeczy. Więc ja nie wyobrażam sobie, że selekcionuję cokolwiek. To jest po prostu niedopuszczalne dla mnie. To jest fałsz i zakłamanie. Inna sprawa, że ja tego nie muszę używać. Ale ja nie wiem, do czego mi będzie potrzebny ten zbiór tego pana, żeby potem z tego zbioru wyprowadzić jakąś informację.⁷</i></p> <p>Osoby udzielające wywiadów oral history dobierane były przede wszystkim pod względem wieku (rozpoczynano nagrywanie od osób najstarszych, aby zdążyć uwiecznić ich wspomnienia przed śmiercią). Ponadto, Klub w pierwszej kolejności nagrywał wywiady z osobami będącymi aktywnymi działaczami społeczności LGBT, ponieważ osoby te miały najwięcej informacji dotyczących społeczności oraz posiadały najwięcej materiałów dokumentujących jej działania. Mimo tego Klub nie ma intencji nagrywania wyłącznie osób „ważnych” dla ruchu, ale na równi stawia wspomnienia „zwyčajnych” przedstawicieli społeczności LGBT+.</p>	
11E	Czy przejmuje się oryginały, czy sporządza kopie?
Klub przejmuje materiały oryginalne, jak również sporządza kopie oryginałów, a także wywołuje źródła.	
11F	Zasady przyjęcia materiałów do zasobu
dar	x

⁷ A. Wiciak, K. Prykowski, Wywiad nt. Klubu Historycznego LGBTQIA+ Fem, rozmawiała M. Wiśniewska-Drewniak, Warszawa, 4.08.2018, Archiwum prywatne MWD.

depozyt	
wypożyczenie	
zakup	x (w bardzo niewielkim stopniu)
inne	x (wykonywanie kopii)

12	Przechowywanie zasobu archiwalnego
<p>Archiwum przechowywane jest obecnie w zaprzyjaźnionej kancelarii prawnej, w osobnej szafie. W pomieszczeniach panuje stała temperatura, lokal chroniony jest alarmem. Niektóre materiały archiwalne, czasowo, przechowują w swoich prywatnych przestrzeniach pracujący akurat nad nimi członkowie Klubu (A. Wiciak, K. Prykowski).</p> <p>Materiały przechowywane są w kilku kartonowych pudłach ze zdejmowanym wiekiem (nie są to materiały profesjonalne, bezkwasowe; patrz: załącznik nr 3). Materiały znajdujące się w pudłach zostały tam włożone w papierowych teczkach (w przypadku akt spraw) lub bezpośrednio (w przypadku np. ulotek, czasopism, broszur).</p> <p>W każdym pudle na wierzchu znajduje się pobieżny spis zawartości (patrz: sekcja 13 – Opracowanie zasobu archiwalnego).</p>	

13	Opracowanie zasobu archiwalnego
13A	Pomoce informacyjno-ewidencyjne
<p>Archiwum posługuje się niewielkim elektronicznym spisem materiałów, stworzonym w pliku arkusza kalkulacyjnego (nazwa pliku: INDEX W KARTONACH). Wydruki części spisu umieszczone są w poszczególnych kartonach, dzięki czemu wiadomo, jakie w przybliżeniu materiały znajdują się w konkretnym pudle.</p> <p>Indeks zawiera następujące informacje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – numer kartonu, – tytuł magazynu/broszury/teczki/książki, – informacje o dacie, w przypadku magazynów również numer, ew. miesiąc, – nazwisko darczyńcy, – liczba egzemplarzy, – w przypadku książek – imię i nazwisko autora. <p>Struktura opisu zawartego w indeksie związana jest ze sposobami przechowywania materiałów (tj. w jakim kartonie się znajdują). Spis ten zawiera opis wszystkich typów materiałów posiadanych przez Klub – m.in. druków ulotnych, teczek akt spraw, książek, czasopism. Ponadto, nie jest on ostateczny, a jest tylko pewnym etapem w porządkowaniu i opisywaniu zasobów Klubu. Komplikuje to sposób opisu i wpływa na jego różną dokładność, również dlatego, że opis sporządzono na różnych poziomach.</p> <p>Spis zawiera następujące przykładowe rekordy opisu:</p>	

karton 1 / Gay Forum / 2 (10) / 1997 / lipiec / rok 2 / [nazwisko darczyńcy] / 2 szt.
karton 1 / ILGA⁸ CONFERENCE REPORT / 1993 / 15-18.04 / [nazwisko darczyńcy]
karton 4 / European Commission, list of actions by the commission to advance LGBTI equality / [nazwisko darczyńcy] / 2 szt.
karton 4 / Teczka Stowarzyszenia Grup Lambda (dokumenty, listy) / [nazwisko darczyńcy]
karton 5 / wycinki z gazet o temacie LGBT i Kościoła / [nazwisko darczyńcy]
karton 6 / ulotka Transfuzji
karton 6 / Lambda Wrocław – odezwa zarządu / [nazwisko darczyńcy]
karton 6 / Ola Archiwum – plakat
karton 7 / druki ulotne
karton 8 / Ulotka Lambda Olsztyn / 1995 / wiosna/lato / [nazwisko darczyńcy] / 2 szt.
karton 10 / Znajomy z tego świata / A.Ginsberg⁹

Fundacja zawarła również porozumienie z Ośrodkiem KARTA i korzysta z Otwartego Systemu Archiwizacji. W ramach systemu archiwum Klubu nadano numer 1053. Klub w przyszłości planuje opracowanie i opisanie posiadanych materiałów zgodnie ze standardami proponowanymi przez Ośrodek KARTA, z zastosowaniem OSA. Obecnie na stronie systemu wprowadzono niewielką liczbę opisów materiałów archiwalnych oraz opis na poziomie archiwum.

13B | Struktura zasobu archiwalnego

Zasób nie jest ostatecznie opracowany, trudno więc mówić o jego stałej strukturze. Istotny wpływ na nią ma jednak sposób przechowywania materiałów, a więc podział ich na poszczególne kartony. Poza tym struktura zasobu, ze względu na jego różnorodność, jest skomplikowana, ponieważ w kartonach znajdują się albo pojedyncze obiekty (dokumenty pisane, np. raporty, ulotki, czasopisma, ziny, książki), albo pewne części grupujące dokumenty (np. teuczki akt spraw, zbiory wycinków prasowych) – jednocześnie stanowi to o różnorodnych poziomach opisu stosowanych obecnie przez archiwum.

13C | Sposób sygnowania materiałów

Materiały nie są sygnowane; planowane jest wprowadzenie sygnowania materiałów wraz z wpisywaniem ich do OSA, z zastosowaniem obowiązującego w systemie sygnowania materiałów.

13D | Stosowanie materiałów pomocniczych

Archiwum korzysta z metod i narzędzi wypracowanych przez Ośrodek KARTA, a członkowie Klubu brali wcześniej udział w szkoleniach organizowanych przez KARTE.

13E | System informacyjny

Archiwum jest w trakcie opracowania, nie posiada ukształtowanego systemu informacyjnego.

⁸ ILGA – International Lesbian and Gay Association; Międzynarodowe Stowarzyszenie Lesbijek i Gejów.

⁹ INDEX W KARTONACH, plik programu Excel przekazany przez A. Wiciak w grudniu 2018 r., Archiwum prywatne MWD

13F	Dodatkowe uwagi
-	

14	Udostępnianie zasobu archiwalnego
----	-----------------------------------

Materiały z archiwum Klubu Historycznego LGBTQIA+Fem do tej pory nie były udostępniane w oryginale, bez pośrednictwa internetu, jednak przedstawiciele Klubu deklarują gotowość zapewnienia takiej formy dostępu, jeśli pojawiłby się chętny użytkownik.

Archiwum udostępnia swoje materiały on-line, poprzez media społecznościowe (Facebook, Instagram, YouTube, Tumblr) oraz w portalu Google Arts & Culture.

14A	Sposoby udostępniania
-----	-----------------------

on-line	x
---------	---

na miejscu	
------------	--

14B	Kwerendy archiwalne
-----	---------------------

-	
---	--

14C	Ocena dostępności i ograniczenia w dostępie
-----	---

Tylko niewielka część materiałów posiadanych przez Klub dostępna jest on-line, w większości są to materiały umieszczone w mediach społecznościowych. Są one elementem tworzenia wizerunku Klubu i Fundacji, ich charakter związany jest ze specyfiką tych kanałów udostępniania informacji (dobór ze względu na estetykę, publikowanie materiałów związanych ze współczesnymi wydarzeniami, brak szczegółowego opisu archiwalnego i utrudnione przeszukiwanie tych materiałów). Działania związane z publikowaniem materiałów w mediach społecznościowych mają charakter działań z zakresu budowania wizerunku Klubu oraz budowania społeczności wokół dokumentowanego tematu, a nie zapewniania dostępu użytkownikom do archiwum. Tę rolę w większym stopniu ma spełniać platforma Google Arts & Culture.

Potencjalni użytkownicy nie mają również dostępu do informacji archiwalnej, poza ogólnymi opisami całości posiadanych przez Fundację zbiorów (np. na stronie internetowej Fundacji lub na podstronie OSA).

14D	Liczba użytkowników
-----	---------------------

Liczba użytkowników archiwum jest trudna do zmierzenia, ponieważ udostępnianie odbywa się przede wszystkim za pośrednictwem portali społecznościowych. To oznacza, że liczba użytkowników np. Facebooka, do których trafi scyfryzowany obiekt udostępniony przez fanpage Klubu, jest nie tyle liczbą użytkowników archiwum, którzy szukają w nim informacji, ale liczbą osób, które są odbiorcami działań społecznościowych Klubu.

Trzeba jednak zauważyć, że liczba odbiorców działań Klubu Historycznego w mediach społecznościowych jest (w mojej ocenie) duża i generuje relatywnie dużą aktywność użytkowników portali, spotyka się z zainteresowaniem odbiorców.

Statystyka odsłon stron w serwisie Google Arts & Culture przedstawia obraz ponad 5000 odsłon strony głównej Fundacji w serwisie, ponad 4 000 odsłon stron wystaw oraz łącznie ponad 10 000 odsłon stron poszczególnych obiektów (stan na lipiec 2019 r.).

14E Rodzaje użytkowników

Ze względu na charakter udostępniania materiałów przez archiwum trudno ocenić rodzaje użytkowników. Bardzo ogólnie można zauważyć, że są to zarówno osoby będące członkami społeczności LGBT+, jak i osoby spoza tej społeczności. Ponadto twórcy archiwum zauważają, że wielu odbiorców działań Klubu to osoby pochodzące z zagranicy.

14F Sposób rejestrowania udostępnień

-

15 Problemy

Praca nad archiwum jest pracą „od zera”, ponieważ mimo pewnych już rozmiarów, nie jest ono uporządkowane i opisane. Archiwum wymaga bardzo dużego nakładu czasu i sił, jednocześnie Fundacja zmagają się z brakiem funduszy na realizację zamierzonych działań. Szczególnie kosztochłonne jest nagrywanie wywiadów ze świadkami historii, ponieważ wymaga bardzo dużo czasu, a ponadto generuje koszty związane z podróżami.

Jako kolejny problem twórcy archiwum wskazują brak projektów finansowanych z funduszy publicznych przeznaczonych na działania historyczne w sferze LGBT+, choć istnieje wiele projektów na działania antydyskryminacyjne. Jednocześnie, w związku z obecnym klimatem politycznym, organizacja jest pomijana w konkursach grantowych finansowanych ze środków publicznych. O tej sytuacji następująco mówiła A. Wiciak:

Proszę zrozumieć, my nie jesteśmy grupą historyczną, która coś tam historycznego robi. My jesteśmy grupą historyczną, która robi coś bardzo niewygodnego. I jesteśmy na aucie, na czarnej liście. Nie ma szans, żebyśmy w tej chwili dostali cokolwiek.¹⁰

Z tą kwestią związany jest kolejny problem, jaki zdefiniowali twórcy archiwum, to jest niechęć instytucji publicznych do współpracy z Klubem (zwłaszcza decydentów, w mniejszym stopniu szeregowych pracowników) ze względu na tematykę archiwum, przy jednoczesnej chęci do współpracy ze strony Klubu, zwłaszcza z muzeami.

Szukając podmiotów do współpracy, Fundacja mierzy się z problemem braku w Polsce innych organizacji zajmujących się historią LGBT+ (ze Stowarzyszeniem Lambda Warszawa członkowie Klubu nie współpracują ze względów osobistych). Natomiast inne organizacje działające na rzecz społeczności LGBT+ nie zajmują się historią, a częściej zagadnieniami związanymi z prawami człowieka i przeciwdziałaniem dyskryminacji. Z kolei inne organizacje społeczne zajmujące się historią mają zazwyczaj charakter prawniczy.

¹⁰ A. Wiciak, K. Prykowski, Wywiad nt. Klubu Historycznego LGBTQIA+ Fem, rozmawiała M. Wiśniewska-Drewniak, Warszawa, 4.08.2018, Archiwum prywatne MWD.

Istotną przeszkodą i utrudnieniem w działaniach Klubu związanych z udostępnianiem swoich materiałów są standardy korporacji Google ustalone dla platformy Google Arts & Culture, na której Klub umieszcza swoje wirtualne wystawy. Restrykcyjna polityka Google, zapewniająca dostęp do kultury dla osób w każdym wieku, blokuje materiały zawierające nawet częściową nagość lub odniesienia do seksualności, co jest często spotykane w materiałach dotyczących społeczności LGBT+ kolekcjonowanych przez Klub i wiąże się z odrzucaniem przez Google treści, które twórcy archiwum chcieliby umieścić on-line.

Również umieszczając materiały na kanałach społecznościowych twórcy archiwum muszą bardzo mocno zwracać uwagę na treść publikowanych źródeł i starać się, aby były jak najbezpieczniejsze; w innym wypadku narażają kanały na zgłoszenia od użytkowników do właścicieli platformy i zablokowanie strony.

Istotną kwestią w działalności archiwalnej Klubu są relacje z darczyńcami materiałów oraz osobami udzielającymi wywiadów historii mówionej. Czasem problemem staje się formalizacja współpracy – niektóre osoby nie chcą podpisywać z Fundacją umowy o darowiznie, ponieważ wymaga to podawania danych osobistych oraz ujawnienia się jako członek lub sympatyk społeczności LGBT+, z podobnych powodów nie chcą aby nagrywano z nimi wywiady. Niektóre osoby, znane w swoich środowiskach jako nieheteronormatywne, odmawiają współpracy z Klubem, ponieważ oficjalnie mają rodziny, żyją w związkach hetero i nie chcą się ujawniać jako lesbijki lub geje. Zdarza się, że świadkowie historii nie chcą udzielać wywiadów dla Klubu, ponieważ ich historie jako osób nieheteronormatywnych związane są z traumami, których nie chcą przywoływać. Kolejnym problemem jest fakt, że Fundacja i Klub są wciąż nowymi inicjatywami i są dopiero w trakcie budowania zaufania wśród społeczności LGBT+.

W związku z brakiem stałej siedziby, archiwum odczuwa pewne trudności w związku z przechowywaniem swoich zbiorów oraz pracą nad nimi, dlatego twórcy archiwum planują zeskanować wszystkie posiadane przez Klub Historyczny materiały, aby móc nad nimi pracować i je szeroko udostępnić (patrz też: sekcja 16 – Plany na przyszłość). Jednocześnie brak siedziby nie był wskazywany jako istotny problem w działalności archiwum, lecz jako mniejsza niedogodność.

16 Plany na przyszłość

Klub planuje zeskanować wszystkie materiały, które wchodzą w skład archiwum, a także wprowadzić je do OSA. Na ten cel Fundacja postanowiła zebrać fundusze z zastosowaniem strategii crowdfundingu (finansowania społecznościowego), poprzez portal pomagam.pl. Twórcy archiwum w następujący sposób ocenili ilość pracy potrzebnej do wykonania tego przedsięwzięcia:

[...] musimy zeskanować, wprowadzić do systemu i opisać blisko 4000 stron materiałów. Wprowadzenie jednej strony wraz z odpowiednim opisem zajmuje średnio 20 minut. Wrzucenie wszystkich materiałów zajmie więc 80 000 minut. Jedna osoba musiałaby zajmować się tym dzień w dzień po 8 godzin dziennie, 7 dni w tygodniu przez pół roku.¹¹

¹¹ Archiwum online LGBTQiFEM [strona projektu w serwisie Pomagam.pl], <https://pomagam.pl/archiwumlgbtqifem> [dostęp: 10.06.2019].

Klub planuje również kontynuować działania związane z nagrywaniem świadków historii. Ostatecznym celem i marzeniem twórców archiwum jest zgromadzenie stu wywiadów.

16A Postępowanie z materiałami archiwalnymi w przypadku likwidacji

W tym momencie członkowie Klubu zakładają, że po zeskanowaniu i opisaniu całości archiwum trafi ono do jakiejś większej instytucji, która byłaby w stanie zapewnić mu stałe przechowywanie i opiekę; Klub natomiast będzie w dalszym ciągu pracował (przede wszystkim w przestrzeni internetowej) na cyfrowych odwzorowaniach. Jako instytucję, do której potencjalnie przekazano by archiwum, członkowie Klubu wskazują Fundację Ośrodka KARTA.

17 Miejsce w ruchu archiwistyki społecznej

Klub ściśle współpracuje z Ośrodkiem KARTA. Twórcy archiwum uczestniczyli w szkoleniach KARTY, obecnie archiwum wykorzystuje Otwarty System Archiwizacji stworzony w ramach Ośrodka, a także wiąże swoją przyszłość z tą współpracą (również w kontekście ewentualnego przekazania materiałów do archiwum KARTY). Jednocześnie, współpraca z KARTA jest dla twórców Klubu Historycznego LGBTQIA+ Fem pewnego rodzaju gwarantem stabilności i bezpieczeństwa materiałów oraz informacji archiwalnej.

18 Ocena znaczenia projektu

18A Wartość zasobu archiwalnego

Mimo iż znacząca część materiałów posiadanych przez Klub Historyczny nie ma charakteru niepowtarzalnych rękopisów, ale publikacji (plakaty, ulotki, broszury, wydawnictwa ciągłe), uważam, iż zbiory te posiadają duże znaczenie ze względu na bardzo duże rozproszenie źródeł do historii osób nieheteronormatywnych oraz na fakt, że bardzo niewiele osób jest zaangażowanych w działania na rzecz ratowania tego dziedzictwa. Nie do przecenienia jest również wartość dokumentacji oryginalnej niebędącej drukami, która została zebrana przez Fundację.

18B Wpływ na społeczność LGBT+

Warto zauważyć nie tylko dużą wartość samych materiałów gromadzonych przez Klub, ale również istotność tej działalności w kontekście klimatu społecznego i politycznego wokół mniejszości seksualnych. Działania kulturalne wokół historii LGBT+ mają duże znaczenie w kontekście budowania społeczeństwa obywatelskiego i poszanowania praw człowieka. Wierzę, że, zgodnie z założeniami twórców, dostęp do materiałów historycznych o osobach nieheteronormatywnych może pomóc współczesnym młodym ludziom w akceptowaniu swojej seksualności, jak również zwiększyć ogólną społeczną świadomość na temat ruchu LGBT+. Cele działalności Klubu, a więc między innymi wychodzenia z historią nieheteronormatywną poza społeczność LGBT+, może mieć pozytywny wpływ na przeciwdziałanie dyskryminacji i szerzenie tolerancji. Jednocześnie, Klub jest młodą inicjatywą, która dopiero przeciera szlaki pokazując ten wycinek przeszłości. Działania

<p>Klubu spotykają się ze sporym zainteresowaniem w mediach społecznościowych. Sądzę, że mimo iż na razie społeczny wpływ Klubu nie jest duży, to ma istotny potencjał aktywowania lokalnej społeczności LGBT+ wokół swoich działań, jak również interesowania historią mniejszości seksualnych osób spoza tej społeczności.</p>	
18C	Możliwy wpływ na wizerunek archiwów w społeczeństwie
<p>Działania Klubu mogą mieć pozytywny wydźwięk w społecznym odbiorze archiwów. Twórcy archiwum stosują nowoczesne metody docierania do publiczności, również zagranicznej (poprzez portale społecznościowe), a upubliczniane materiały mają zazwyczaj charakter wizualnie przyciągający odbiorcę. Działania pokazują ponadto archiwum żywe, które skłania do dyskusji i wychodzi naprzeciw – w opozycji do archiwum statycznego, odpowiadającego stereotypom archiwów historycznych jako urzędów. Klub dokumentuje również temat społecznie istotny, do którego wiele osób może osobiście się odnosić.</p>	
18D	Stabilność projektu
<p>Mimo braku zewnętrznego finansowania projekt odznacza się dużą stabilnością. Niewielkie archiwum nie jest wymagające, jeśli chodzi o jego przechowywanie, a Fundacja, działając niezależnie od publicznych konkursów grantowych, nie jest narażona na nagłe zmiany w finansowaniu, które mogłyby negatywnie wpłynąć na prowadzenie archiwum. W efekcie prace w archiwum i działania wokół niego przebiegają wolno i mają ograniczony zasięg, są jednak regularne i stabilne, a brak siedziby oznacza brak generowanych przez nią kosztów. Ponadto, choć Klub nie ma wielu członków, są to osoby pewne, od dłuższego już czasu zaangażowane w działania na rzecz archiwum.</p>	
18E	Inne
-	

Spis załączników:

1. Archiwum Klubu Historycznego LGBTQIA Fem+, Telegram informujący o rejestracji pierwszego polskiego Stowarzyszenia LGBT, Ryszard Kisiel, 1990, https://artsandculture.google.com/asset/_/RQFF9gm2mQ8xuw [dostęp: 10.03.2019].
2. Wystawa/instalacja uliczna zorganizowana przez Fundację Q z okazji Święta Niepodległości, 10.11.2018 r., <http://www.fundacjaq.eu/?url=aktualnosci1/72,a,wystawa-z-okazji-swietaniepodleglosci2.html> [dostęp: 3.06.2019].
3. Kamil Prykowski prezentuje zawartość jednego z pudeł archiwum Klubu Historycznego LGBTQIA+. Fot. M. Wiśniewska-Drewniak.
4. Bibliografia

Załącznik nr 1

034264b wr2
zccc 31/b 1535 034264wr/2
wrocław 2 60 17.02 14.20

TELEGRAM

Przyj. ...
dn. 17/2 s. 15/1
a ...
z ...
We ...
podpis ...
ponaci ...

522/11

1990 -02- 17
16,20

pilny
ryszard kisiel
[redacted]
80-344 gdansk

wtorek 20.02 godz 9.00 warszawa rejestracja
stowarzyszenia sąd wojewodzki miasta warszawy
słowackiego 127 sala 351 sędzia sadkowski
bądź koniecznie będę czekał przy wejściu do
restauracji na dworcu centralnym o 8.00
to bardzo wazne nie mogłem się dodzwonic
musimy porozmawiac sprobuj tez dzwonic
51-60-71 do zobaczenia

tomek (etap)

col 5 c/94 80-344 20.02 9.00 127 351 8.00 51-60-71 pilny

Archiwum Klubu Historycznego LGBTQIA Fem+, Telegram informujący o rejestracji pierwszego polskiego Stowarzyszenia LGBT, Ryszard Kisiel, 1990, <https://artsandculture.google.com/asset//RQFF9gm2mQ8xuw> [dostęp: 10.03.2019]

Załącznik nr 2

Wystawa/instalacja uliczna zorganizowana przez Fundację Q z okazji Święta Niepodległości, 10.11.2018 r., <http://www.fundacjaq.eu/?url=aktualnosci1/72,a,wystawa-z-okazji-swietanipodleglosci2.html> [dostęp: 3.06.2019].

Załącznik nr 3

Kamil Prykowski prezentuje zawartość jednego z pudeł archiwum Klubu Historycznego LGBTQIA+. Fot. M. Wiśniewska-Drewniak

Bibliografia

Wywiady

Wiciak A., Prykowski K., *Wywiad nt. Klubu Historycznego LGBTQIA+ Fem*, rozmawiała M. Wiśniewska-Drewniak, Warszawa, 4.08.2018, Archiwum prywatne MWD.

Pomoce archiwalne

INDEX W KARTONACH, plik programu Excel przekazany przez A. Wiciak w grudniu 2018 r., Archiwum prywatne MWD

Fundacja Q [Otwarty System Archiwizacji], https://osa.archiwa.org/archiwa/PL_1053 [dostęp 3.06.2019].

Statuty

Statut Fundacji Q z 9.08.2017 r., <http://www.fundacjaq.eu/?url=o-nas/statut.html> [dostęp: 10.03.2019].

Źródła internetowe

Alpañés E., *Rescatando pósteres para acabar con la LGTBfobia en Polonia*, 17.09.2018, <https://www.yorokobu.es/museo-lgtb-polonia/> [dostęp: 10.03.2019].

Archiwum online LGBTQiFEM [strona projektu w serwisie Pomagam.pl], <https://pomagam.pl/archiwumlgbtqifem> [dostęp: 10.06.2019].

Chilewicz P., *Zbieramy na muzeum, którego państwo nie chce stworzyć*, <https://patrykchilewicz.com/zbieramy-na-muzeum-ktorego-panstwo-nie-chce-stworzyc/?fbclid=IwAR15UDmtq47nWT4KdCXk9gEp143Byp8i-6RVhjrYC1FQdU3omJI99-mmIr4> [dostęp 3.06.2019].

Fundacja Q w serwisie Facebook, <https://www.facebook.com/fundacjaq/> [dostęp 10.06.2019].

Fundacja Q w serwisie YouTube, https://www.youtube.com/channel/UCU-NR1ZDxWNt-jm_NtRhDg [dostęp 3.06.2019].

Greenhill R., *Queer Poland: how the country's first virtual LGBTQIA museum is defying conservative times*, 27.08.2018, <https://www.calvertjournal.com/features/show/10610/virtual-lgbtq-museum-poland> [dostęp: 10.03.2019].

Klub Historyczne LGBTQIA Fem w serwisie Tumblr, <https://klubhistorycznylgbtqia.tumblr.com/> [dostęp 3.06.2019].

Klub Historyczny LGBTQIA Fem w serwisie Facebook, <https://www.facebook.com/historiaLGBTQ/> [dostęp 3.06.2019].

Polish LGBTQIA Museum - Foundation Q [strona organizacji w serwisie Google Arts & Culture], <https://artsandculture.google.com/partner/foundation-q> [dostęp: 3.06.2019].

Strona internetowa Fundacji Q, <http://www.fundacjaq.eu/> [dostęp 3.06.2019].